

sebe materialno da obezbede. Uzimaju zemlju pod arendu i obrađuju je. Tu skoro pričao mi je jedan bugarski novinar, bivši sudija, ovo. Dvojica njegovih kolega, odličnih sudija, koji bi mogli doći do dobrih karijera, zahvaljuju se na službi, nabavljaju poljoprivrednu literaturu i počínju se baviti zemljoradnjom. Ova fakta vrlo lepo ilustriraju stanje bugarskih činovnika. Kad su sudije primorane da napuštaju državnu službu šta li je tek ostalo za učitelje. S druge strane ona ističu kolika je besposlica kad se mnogi školovani ljudi laćaju fizičkog posla, na koji nisu naviknuti i koji je za njih mučenje. Ipak tih, koji na ovaj način rešavaju pitanje zaposlenja, je sasvim malo u upoređenju sa onima, koji čekaju službu.

Enotna, strnjena organizacija je rešitev.

Svake se godine povečava i povečava se armija kandidata za učiteljsku službu. Za to smo rekli da je teško popraviti stanje bugarskog učiteljstva. Bar u naših prilikah. Ono se može samo ublažiti stvaranjem jedne jedine organizacije na strogoj sindikalnoj bazi, organizacije, koja bi obuhvatila sve učitelje(ice) i u kojoj bi se svaki, od najzaturanijeg konzervativca do najekstremnejšega liberalca, osjećao kao u svojoj kući. Za radikalno lečenje ovog stanja potrebne su dublje promene, koje zassecaju u samu strukturo današnjeg društva. Ali to je drugo pitanje. S.

Splošne vesti.

— Anketa poverjenjstva UJU Ljubljana o projektu šolskega zakona. Oba prosvetna oddelka sta dovolila dopust onim tovarišem, ki so bili na seji širjega sosveta v Celju izvoljeni, da podrobno pregledajo načrt šolskega zakona. Anketa je predelala ves načrt in sestavila nove predloge, ki naj jih Izvršni odbor izroči vsem poslanskim klubom v upoštevanje.

— 42letnico prosvetnega delovanja praznuje urednik Narodne Prosvete, učitelj v pokouju Staniša Stanišić. »Narodna Prosveta« posveča temu jubileju dolg uvodnik in spomni naj se redkega jubileja tudi naš list. Stanišić je rojen v Užici leta 1866, in je že leta 1884. bil stalen učitelj. Njegovo delovanje v šoli ga je vodilo po mnogih večjih in manjših krajih Srbije, dokler ni leta 1913. postal šolski nadzornik in deloval do leta 1926. — torej polnih 42 let. Tudi vojna mu ni prizanašala. Vse grozote iste je moral pretrpeti — sam je prehodil trnjevo pot preko Albanije in izgubil med vojno sina in hčer. Na književnem polju se je ves čas zelo mnogo udeleževal in je sedaj urednik »Narodne Prosvete«. Za svoje delo je bil odlikovan z redom sv. Save IV. in V. reda. V delu je iskal uteho in njegovo delovanje je rodilo obilen sad, kar mu je gotovo v največje zadovoljstvo. Ob njegovem jubileju pa mu tudi slovensko učiteljstvo najiskrenejše čestita!

— Stanje UJU Poverjenjstvo Beograd je največji in je na tem teritoriju uslužbenih 9605 učiteljev(ice). V UJU je več njenih 6200—6400 učiteljev(ice). Neorganiziranih je 30%. — Poverjenjstvo Zagreb šteje 4258 uslužbenih učnih oseb, a od teh 2500—2988 včlanjenih v UJU. Od v UJU neorganiziranega učiteljstva je 600—900 učiteljev(ice) udruženih v »Savezu hrvatskih učit. društva«. — Poverjenjstvo Sarajevo ima 1275 učiteljev(ice), od teh 720—750 članov UJU. Neorganiziranih je 41%. — Dalmatinsko poverjenjstvo šteje 1166 nastavljenih učiteljev(ice) in od teh 750—850 organiziranih v UJU. Neorganiziranega učiteljstva je 31%. — Na teritoriji ljubljanskega poverjenjstva je nastavljenih 3600 učnih oseb in je od teh organiziranih v UJU 2700—3000. To je najboljšje organizirano poverjenjstvo, ker je izven organizacije komaj 17% učiteljstva. V tem letu je imelo to poverjenjstvo zelo lep uspeh. Drugo udruženje učiteljstva v Sloveniji »Slomškova zveza« je pristopilo k UJU in je s tem vzpostavljena pot za skupno delo. Na žalost se tu in tam pojavlja pri nekaterih društvenih tendenca izstopanja iz UJU, ampak so to le maloštevilni slučajji, ki jih Izvršni odbor ne more upoštevati, dasi stoje v celoti na našem programu. V Ljubljani je poverjenjstvo UJU in le potom tega se more stopiti v stik s centralo UJU. — Iz »Narodne Prosvete«.

— Slušatelj višje pedagoške šole so poslali deputacijo k predsedniku vlade, ki je bila od istega sprejeta 7. t. m. Interventirali so v zadevi zadnjega reduciranja šole.

— Predsednik UJU tov. Vlad Petrovič je bil 7. t. m. pri g. prosvetnem ministru radi intervencije o proračunu za Višjo pedagoško šolo.

— Utrditve uradniške organizacije v naši državi. V nedeljo, dne 6. t. m. se je vršil občni zbor »Saveza javnih namestnikov i umirovljenika v Zagrebu«. Zveza državnih nameščencev za Slovenijo je poslala na ta občni zbor dva delegata, ki naj skušata urediti nesoglasja, ki so nastala na skupščini »Glavnega saveza« med istim in Zagrebškim Savezom. Na podlagi stvarnih podatkov, ki sta jih prejela slovenska delegata, se bode stvar razčistila in s tem utrjena uradniška organizacija v naši državi.

— Člani prosvetnega odseka. Za izredne člane prosvetnega sveta izvoljeni so med drugimi tudi g. Josip Skavič, prof. iz Zagreba, g. Vlado Petrovič, predsednik UJU in Peter Vuksanović, učitelj.

— Nagrade veroučiteljev. Vsi nestalno nastavljeni veroučitelji meščanskih šol dobe nagrade za učne ure od 1. aprila do 31. decembra 1926. Predložiti morajo seznam, in sicer ločeno za dobo od 1. aprila do 30. junija in od 1. septembra do 31. decembra 1926.

— Izenačenje pravopisa. V prosvetnem ministrstvu se v kratkem zopet sestane komisija, ki se je bavila že lansko leto z zamenjavo izenačenja pravopisa srbohrvatskega jezika. Prosvetni minister pripisuje tej zadevi veliko važnost, ker se kaže čedalje večja potreba enotne terminologije v šolah in učnih knjigah.

— Potne pristojbine državnih nameščencev. Z zakonom, objavljenem v »Službenih Novinah« št. 278 z 1. 1926. so bile zvišane dnevnice oficirjem in vojaškim uradnikom. Najnižja dnevica oficirjev znaša 100 Din, a pri višjih oficirjih 170 Din. Ker pa se istočasno niso zvišale dnevnice ostalim državnim nameščencem upravičeno protestiramo proti takemu zapostavljanju in zahtevamo, da se to zgodi v najkrajšem času ter izda uredbu o potninah tudi za civilne državne uradnike.

— Pevska društva, pevski zbori, pevci in pevke, prijatelji naše pesmi! Naročite se na »Zbore«, mesečno revijo za novo zborovsko glasbo z glasbeno-književno prilogo! Pošljite naročnino v znesku 40 Din čimprej, da bo uprava lahko ugotovila število naklade. Lanskim naročnikom smo v zadnji številki priložili polonice. — Naslov: uprava Zborov, pevsko društvo »Ljubljanski Zvon« v Ljubljani. Če bi se na »Zbore« naročile vse učiteljske in šolske knjižnice, bi list izvrstno podprle!

— III. književna tombola Jugoslovenske Maticice, ki je zbranje prične neklicno 4. marca t. l., obsega sledeče dobitke: 150 amb a šest knjig, 120 tern a deset knjig, 80 kvatern a štirinajst knjig, 50 činkvin a sedemnajst knjig in 5 tombol a sedemnajst knjig in knjige po prosti izbiri od zneska 600 Din do zneska 1200 Din. Glavni dobitki obsega vseh 46. letnikov »Ljubljanskega Zvona« in ima veliko raritetno vrednost. Tombolske tablice a 3 Din so naproday pri vseh šolah in vseh podružnicah Jugoslovenske Maticice v Sloveniji.

— Narodne knjižnice in čitalnice. Odsek za nar. prosvetljanje je pokrenil potom šolskih nadzornikov akcijo za ustanavljanje narodnih knjižnic in čitalnic v Srbiji, Bosni in drugih krajih, posebno pa tam, kjer je še mnogo prebivalcev nepismenih. Po odobritvi proračuna bo nakazana v to svrhu podpora.

— Ustanove vdovam in sirotam državnih nameščencev. Hranilni in posojilni konsorcij javnih nameščencev in upokojencev v Ljubljani razpisuje za leto 1927. iz sklada Ivana Rostana 15 ustanov po 300 Din za najbednejše vdove in sirote po državnih nameščencih. Prošnje naj se pošljejo na upravni odbor konsorcija do 1. marca 1927. Priloge naj prošnjam prilože od občinskega ali župnijskega urada potrjeno dokazilo, da so res ubožne ali pa radi boleznij in onemoglosti nesposobne za pridobivanje.

— Koledar Nabavljajnih zadrug državnih uslužbencev v Sloveniji za leto 1927. je izšel v samozaložbi v Ljubljani. Izven koledarskega dela vsebuje poleg drugih tudi dva članka prav dobre gospodarske vsebine, in sicer »Dobri in slabi družniki« in »Narodno gospodarska razmotrivanja na sedanje razmere in potrebe v bodočnost«.

— V proslavo 25. oziroma 30letnice zadrugne in kulturnega delovanja gosp. Ivana Rostana, finančnega računskega namestnika v Ljubljani, je podalo uredništvo Koledarja nabavljajne zadruge pregled njegovega marljivega delovanja na zadrugnem in kulturnem polju. Koledar je z ozirom na dobro vsebino priporočljiv posebno onim, ki se zanimajo za zadrugna vprašanja, učiteljstvo pa posebno zaradi sodelovanja pri nabavljajnih zadrugah drž. nameščencev.

— Patriotsko zavednemu učiteljstvu! »Jadranska Straža«, društvo, ki stremi za tem, da širi propagando za naše, za državo v gospodarskem in obrambnem oziru tako potrebno morje, brez katerega nobena civilizirana, kulturna država ne more obstati, priredi dne 24. t. m., t. j. na debeli četrtki »Veliki ples v slovenskih nošah«, katerega se, po dosedanjih prijavah, udeležijo bratje in sestre iz vseh pokrajin naše države ter slovenski bratje izven nje. Slika, ki jo bo nudil ta večer, bo edina te vrste in bo ostala vsakemu v najlepšem spominu. Plesali se bodo tudi slovenski plesi. Vse te lepe slovenske noše, ki bodo tu zbrane, bodo dale plesu ono obilježje, katerega zahteva značaj društva, ki ga priredi. Ta večer bo sestanek vseh plemen v državi in slovenskih bratov izven nje, bo to manifestacija slovenske bratske vzajemnosti in patriotske misli. Obračamo se na naše učiteljstvo v mestih in po deželi, da se v čim večjem številu udeležijo tega večera, in sicer ako je le mogoče, v narodnih nošah, drugače pa v civilni. Ples se vrši v »Unionu« in začne ob 9. uri. Da si prihranimo drago poštino, prosimo da smatra naše učiteljstvo ta poziv kot — vabilo.

— Zahvala. Podpisani sem prejel od tukajšnjega šolskega upravitelja Frana Pogachnika za leto 1926. lepo darilo 1000 Din, ki jih je zbral za šolsko mladino naš marljivi »Šolski odera«. Za gmotno podporo se v imenu dece prisrčno zahvaljujem našemu zavednemu učiteljstvu, vrlim fantom in dekletom, ki pri vseh prireditvah sodelujejo. Želim, da prosvetno delo uspeva, se krepi in raste v korist našega okoliša. — Št. Vid Grobelno, dne 7. svečana 1927. — Jernej Cerovšek, načelnik krajnjega šol. sveta.

— Vljudna vprašanja. (Dopis iz mariborske oblasti.) 1. Kaj dela naša šolska Matica? Ali ne smemo vse leto naš slišati o naši prvi šolski družbi? Ali bi nas ne mogla sproti informirati o njenem delovanju ali nedelovanju. Prosimo malo informacij, ker Schreinerjeva ustanova je za nas eminentne važnosti. 2. Ko smo bili še »dva naroda«, nas je Slov. Šol. Matica pripeljala tudi pod okrilje Hrv. knjiž. zbora in to za polovično ceno. Danes, ko smo baje en narod, pa ne vemo, ali sploh še Hrvški knjiž. zbor obstoja, kaj še, da zvezmo kaj o njegovih publikacijah. 3. Beneški Slovenci so si ponatisnili naše Sveto pismo, ker so smeli rabiti le doma tiskane knjige. Ker so v Italiji slovenske šole za tvoriene, jim je sv. pismo odveč, zato so si nekateri naši trgovci preskrbeli sv. pismo iz Benečije in ga prodajajo tu polovico ceneje od našega sv. pisma. Sedaj pa pride prosvetni oddelek in zaukaže učiteljstvu, da vsa ta sv. pisma konfiscira. Ali ne smejo dobiti učencev v roke knjig, ki so dobesedno iste vsebine, le da so polovico cenejše? Kdo more braniti staršem, da preskrbe otrokom cenejše knjige vsaj za domačo rabo, Prosimo odgovora. 4. Krajni šolski sveti pošiljajo polovico šolskih glob na sresko poglavarstvo. Prej za učiteljice ženskih ročnih del, sedaj pa jih nimamo; za koga pa sedaj?

— Spremne listine pri preselitvah učencev. Prosvetni oddelek pri velikem županu ljubljanske oblasti je odredil z odlokom P. br. 1308 z dne 9. februarja 1927. da priklapi odslej pri preselitvah učencev vsak šolski upravitelj k običajnim zadevnim listinam tudi vse zvezke preselivskega se učenca, ker pismeni izdelki najboljše počitujejo učencev značaj in zmožnosti in ker služijo novemu učitelju v orientacijo glede znanja preselivskega se učenca in ker se dalje s tem učenec tudi obvaruje izdatkov za nove zvezke.

Boj za svobodo in neodvisnost učiteljskega stanu.

— e Pred seboj imam 13 dopisov — ne srečno število — bivših članov in članic našega društva, v katerih javljajo svoj izstop iz društva, oziroma iz poverjenjstva UJU. Interesantno je, kako nekateri motivirajo svoj izstop, iz česar se da sklepati, da nimajo najmanjšega smisla o pomenu stanovske organizacije in da ne znajo ločiti stanovske od politične organizacije, čeravno je bilo o tem že toliko razprav. Izmed vseh teh 13 članov pa se je eden najbolj odrezal in res odkritosrečno povedal zakaj ne more biti več član UJU z besedami: »Ker ne morem z nekaterimi, sedaj v sreskem učiteljskem društvu včlanjenimi člani — tako prisrčno občevati, kakor bi bilo to v društvu med člani na mestu, izjavljam, da po 19 letih — z današnjim dnem — kot član — izstopam iz društva, kar naj se blagovoli vzeti na znanje.«

S temi besedami je povedal vse, in sicer, da on hoče občevati in se organizirati le s svojimi političnimi somišljeniki. Njemu je na ta način kravji mešetar več, ki je njegovih političnih nazorov, nego učitelj nasprotnega polit. naziranja. Lepšega spravevala si ni mogel dati sebi in vsem onim, ki tvorijo kader separatistične organizacije. Mi mu moramo biti le hvaležni za to odkrito priznanje, ne vem pa, če mu bodo hvaležni njegovi sočlani, ki jih je kompromitiral in desavuiral radi narodnega in državnega edinstva.

Neka druga bivša članica komentira svoj izstop takole: »Dokler se zopet (?) ne uvede prva točka o državnem in narodnem edinstvu v naš program, izstopim iz organizacije UJU kot članica.«

Tej se je gotovo pokazal v sanjah jugoslovenski Belcebub in ji pokazal program prejšnjega (?) UJU, kjer je videla v prvi točki pravil napisano z debelimi črkami »narodno in državno edinstvo«. Drugače si ne moremo misliti — o uboga šentforijanška dolina. Niti leta 1920. ne pozneje niso vnesli v pravila UJU narodnega in državnega edinstva, šele sedaj so se ga spomnili z motivacijo, da preprečijo vstop v UJU članom bivše Slomškove zveze. S tem so dali vsemu politično kopito.

Rekord pa je odnesel en član s tem, da je s sedanjim izstopom že trikrat zatajil organizacijo, kakor Judež Iskarijot Kristus, prvič bivšo »Zavezo«, drugič »Slomškovo zvezo« in tretjič UJU. — Josip Macarol.

Nova napredovanja, imenovanja, upokojitve itd.

— i Upokojitve, Upokojeni so: Ivan Pilgram, Ivana Jamšek, Ana Saršenšepic, Marjeta Podkrajšek, Josip Čuček, Ana Steska, Josip Widmoser, Melhior Ranteš.

— i Novi sreski šolski nadzorniki. Imenovani so za sreske šolske nadzornike: za ljubljansko okoliclo Miroslav Pretnar; za Kamnik Gustav Lukežič; za Črnomelj Ciril Vizjak; za Mursko Soboto Gustav Čizek; za Konjice Božidar Gselman; za Celje Richard Pestevšek.

— i Za upravitelje osnovnih šol so imenovani: V Mostah Janko Grad; v Dolnji vasi Mirko Kosin; za veroučitelja v Ljubljani Fran Smid in Feliks Tavčar.

— i Imenovanja: V Reko, srez Laško Antonija Ježovnik. V Dalnjo vas-Lavercia Zora Kosin. V osnovni šoli v Beogradu Ana Budz.

Učiteljski pravnik.

— § Cl. 100. urad. zak. Sreski šolski nadzornik — nadzorovanje svoje žene-učiteljice in sorodnikov. Ker se slučajji, da so sreski šolski nadzorniki v svoji službi v neposrednem službenem razmerju s svojimi sorodniki in celo s svojo ženo, je odločil g. po. monik ministra prosvete z odlokom O. N. br. 40.000/26. od 31. januarja 1927 v interesu službe in v smislu čl. 89. urad. zakona:

1. da na šolah, kjer službujejo žena ali sorodniki sreskega šolskega nadzornika nasteti v čl. 100. urad. zakona, ne vrši predpisane nadzorovanja in ocenjevanja ta sreski šolski nadzornik, temveč oblastni šolski nadzornik dotične oblasti, odnosno oseba, ki jo za to določi ministrstvo prosvete;

2. da vse osebne zadeve dotičnega učiteljstva, ki bi jih imel reševati v smislu pravilnika P. br. 4151 od 9. aprila 1925 sreski šolski nadzornik, rešuje zanje oblastni šolski nadzornik dotične oblasti, odnosno oseba, ki jo za to določi ministrstvo prosvete;

3. istotako vodi proti njim disciplinsko preiskavo, odnosno urejuje spore med tem učiteljstvom oblastni šolski nadzornik ali za to pooblaščen oseba.

— § Odtegljaji zneskov za naravno stanovanje. Računovodstvo delegacije ministrstva financ sporoča, da odteguje gornje zneske od 1. maja 1924 dalje na podlagi člena 39. uradniškega zakona.

Vestnik upokojencev.

— up Društvo upokojenega učiteljstva v Ljubljani izplača po smrti vsakega pravega društvenika tolikrat po 5 Din posmrtnine, kolikor šteje društvo ob času smrti društvenikov — torej sedaj 1755 Din, ker ima društvo 351 društvenikov. Novi društveniki morajo plačati pri sprejemu vpisnine itd. 25 Din, razen tega še zaostala društvena vplačila — od začetka drugega leta njih upokojitve. Soproge upokojenih učiteljev se sprejemajo pod istimi pogoji. Vabimo k vstopu v naše društvo. V priglasitvi je naznačiti rojstni dan in dan upokojitve, kakor tudi potrdilo, da so zdravi. — Odbor upokojenega učiteljstva v Ljubljani, dne 5. februarja 1927. — Predsednik: Ivan Lokar.

Prosveta.

IZVENSOLSKO DELO UCITELJSTVA.

Sklep O. Z. državnih nameščencev, da naj izstopijo vsi državni nameščenci iz kulturnih društev, in odlok ministrstva prosvete, ki priporoča dejstvovanje učiteljstva izven šole, nam daje povod, da se oglasa učiteljstvo in pove svoje mnenje o izvenšolskem delu, ki je ravno tako potrebno, kakor delo v šoli.

Najvažnejša leta za vzgojo dece.

Vidimo, posebno na deželi, kako se naše težavno delo v šoli, v pošolski dobi od nepoklicanih ljudi uničuje. To je le mogoče, ker prepušča učiteljstvo mladino v letih, ko se prebuja, ko pričinja živeti samostojnejše življenje, samo sebi ali pa ljudem, ki imajo kake sebične ali politične namene.

Vemo, da so »nora leta«, t. j. doba nekako od 16.—19. l., najvažnejša leta v vzgoji vsakega človeka. V tej dobi je, bodi fant ali punca, dovteten za vse, za dobro ali slabo, kakor nikoli poprej. Ne bom popisoval duševno preobrazovanje vsakega posameznika, ker se lahko vsak spomni na svoja leta nazaj, kako se je vžgal, kdo je najbolj vplival nanj, ali profesor pedagogike, zgodovine, jezika, godbe, ali romani, ali družba, ali kako nežno bitje. Prepričan sem, da bo vedel vsakdo za sebe najbolje, kakor tudi, da so vplivale poslednje tri »vzgojne institucije« bolje kakor prve.

Iz tega sledi, ako hočemo imeti trajne uspehe šolskega dela, ga moramo nadaljevati tudi z vzgojo v pošolski dobi učenca in ker je družba važen vzgojni faktor, prenesi učitelj svoje delovanje tudi v društva. Tukaj se zbirajo enako misleči, ako si njihovih misli, bodeš vedno dobrodošeli med njimi, oni te bodo vžljubili in postaneš jim duševni vodnik in šele tedaj postaneš pravi učitelj.

Kje naj učitelj deluje?

Ne bom našteval v katerih panogah in v kakih društvi se uveljavljal, ker bi moral kako važno društvo prezrati ali kako navedeti preveč. Sodeluj v društvi, do katerih imaš veselje in si zmožen dela v njem, kajti strokovna zmožnost, resnost, veselje do dela in vztrajnost so predpogoji uspehov. Ako tega nimajo, je bolje, da se ne uveljavljaš v izvenšolskem delu, ker lahko več škoduješ kakor koristiš. Nekateri mislijo, da se naj učitelj uveljavlja le v društvi, ki so politično nevtralna. To mnenje je popolnoma napačno. Prvič, je teh društev jako malo. Drugič, ker smo Slovenci politični fanatiki, ki znamo vsako društvo razkričati za »versko« ali »brezversko« in s tem že dobi politični pečat. Smo svobodni državljani, ki imamo kot taki tudi po zakonu pravico se politično udeleževati. Ako se sme vsak, od najvišjega duhovnika, do zadnjega delavca, zakaj bi se ne smel učitelj!

Delaj iz idealnega prepričanja.

Ne pričakuj za delo plačila niti v novcu niti v priznanju tvojih zaslug od nikogar. Zavedaj se, da se nesebično požrtvovalno delo za narod ne da poplačati niti z denarjem niti z priznalnimi dekreti. Napredek v